lingo sluoksnio, kuriame aptikta ir archeologinių radinių – šis gruntas taip pat galėtų būti iš kažkur (pvz., statomo pastato duobės) supiltas su visais radiniais. Kaip jau buvo nustatyta žvalgomųjų tyrimų metu, senasis reljefas žemėja PR–ŠV kryptimi, Neries upės vagos link. Perkasoje 3 buvo rastas šurfe 1 aptiktosios akmenų atgrindos apardytas fragmentas – tęsinys Š kryptimi. Nedidelė apardyta šios atgrindos dalis išardyta. Tyrimų metu ištirtas 39,5 m^2 plotas.

1 Tilto Street/ 2 T. Vrublevskio Street

In 2023, two test pits were excavated at 1 Tilto Street/2 T. Vrublevskio Street, on the proposed central heating network route (Fig. 1). The ridge of an archaeological deposit was identified at a depth of 55–70 cm from the surface of the yard pavement. Detailed excavations covering an area of 31.5 m^2 commenced, revealing a cultural layer ranging from 1.4 to 2.6 m in thickness (Fig. 2). The lower part, up to 1.2 m in thickness, was dated to the 16th–18th centuries based on associated finds. The cultural layer was composed of dark grey, sometimes black peaty soil which yielded coins, household pottery, and structural ceramics from the 17th–18th centuries. Below the oldest, dark horizon of the cultural layer, several features cut into the natural layer of sand and gravel were exposed, namely remnants of wooden structures, storage pits, and similar. Above, a layer of rubble was encountered across nearly the entire excavation area, likely deposited for levelling purposes. Such terrain-altering activities may have taken place as early as the 18th century, during the construction of buildings which remain at the site today.

Viktorija Ziabreva, Linas Girlevičius

Bazilijonų gatvė 3

2023 m. buvo pratęsti detalieji tyrimai, susiję su pastato Bazilijonų g. 3B, 3C, Vilniuje, rekonstrukcija. Didelės apimties su rekonstrukcijos darbais susiję archeologiniai tyrimai čia pradėti 2019 m. (*ATL 2019 metais*, 2020, p. 333–336), pratęsti 2021 m. (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 420–424) ir 2022 m. (*ATL 2022 metais*, 2023, p. 379–382). Tuomet vykusių tyrimų metu tirtas nuo 80 cm iki beveik 4 m storio kultūrinis sluoksnis, kurio apatiniai, ankstyviausi horizontai datuoti XVI a. pabaiga–XVII a. viduriu, aptikta XVIII–XX a. pastatų, statinių liekanų.

Visi 2023 m. šiame objekte atliktieji archeologiniai tyrimai vyko pastatų Bazilijonų g. 3, 3B ir 3C kieme ir aplinkoje, tose vietose, kur numatyta ne tik įrengti naujus, bet ir rekonstruoti esamus požeminius inžinerinius tinklus, tyrimai vyko ir gatvių, įvažiuojamų ir išvažiuojamų kelių vietose, kur jau esama požeminių inžinerinių tinklų (1 pav.). Tai lėmė, jog dalyje numatytų detaliai tirti perkasų fiksuoti vien tik suardyti kultūrinio sluoksnio horizontai, o perkasoje 12, dalyje perkasos 13 ir perkasoje 14, kur buvo numatyti detalieji tyrimai, realiai vyko žvalgymai. Perkasa 12 tirta 2014 m. L. Kvizikevičiaus ištirtos perkasos 1 vietoje. Čia tirti suardyti grunto sluoksniai, atkastos XIX a. pačia pabaiga–XX a. pradžia datuojamo, XX a. 6 dešimtmečio viduryje nugriauto „Barkenbergo namo“, siekusio Aušros Vartų ir Bazilijonų gatvių sankryžą, mūrinės liekanos. To paties pastato ir pastato Bazilijonų g. 3 neišlikusios dalies liekanos aptiktos šalia tirtoje perkasoje 13. Joje tirtas nuo 2,6 m storio kultūrinis sluoksnis, kurio apatiniai, žvyringi horizontai su pavieniais XVII a. datuojamais radiniais (koklių, buitinės keramikos fragmentais) galimai yra

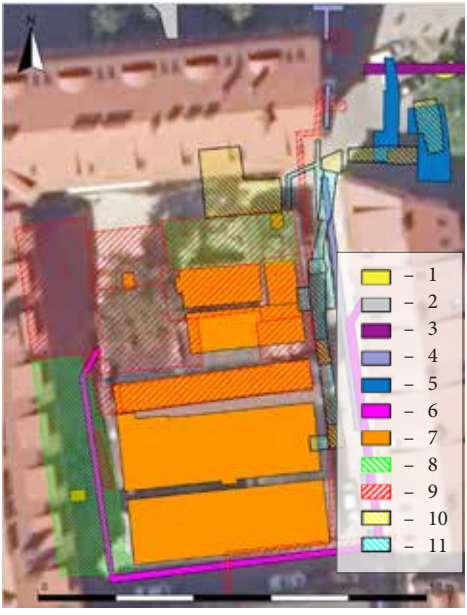

1 pav. Situacijos planas: 1 – 1981 m. P. Tebelškio tyrimai; 2 – 1983 m. G. Gendrėno tyrimai; 3 – 2004 m. A. Vaicekausko tyrimai; 4 – 2010 m. L. Girlevičiaus tyrimai; 5 – 2014 m. L. Kvizikevičiaus tyrimai; 6 – 2015 m. P. Vutkino tyrimai; 7 – 2019–2020 m. A. Kalėjaus tyrimai; 8 – 2021 m. T. Bajarūno tyrimai; 9 – 2022–2023 m. D. Jovaišo tyrimai; 10 – 2023 m. tyrimai; 11 – 2023 m. žvalgymai. S. Paulausko brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – excavations by P. Tebelškis in 1981; 2 – excavations by G. Gendrėnas in 1983; 3 – excavations by A. Vaicekauskas in 2004; 4 – excavations by L. Girlevičius in 2010; 5 – excavations by L. Kvizikevičius in 2014; 6 – excavations by P. Vutkinas in 2015; 7 – excavations by A. Kalėjus in 2019–2020; 8 – excavations by T. Bajarūnas in 2021; 9 – excavations by D. Jovaiša in 2022–2023; 10 – 2023 excavation area; 11 – 2023 survey area.

suplauti. Perkasa 14 buvo Bazilijonų gatvėje, netoli pastato Bazilijonų g. 6, būsimo hidranto vietoje. Tirta iki 1,8–2 m, prie seno hidranto – iki 2,3 m gylio. Iki tokio gylio archeologinio sluoksnio nerasta. Šioje vietoje būta Vilniaus miesto gynybinės sienos griovio – griovos. Kalamuoju grunto grąžtu įžemio šioje perkasoje pasiekti nepavyko.

Didžiausia, daugiausia informacijos 2023 m. šio objekto tyrimuose teikianti buvo perkasa 15, ji tirta prie pastato Bazilijonų g. 3 gatvės korpuso P dalies. Perkasos 15 P dalyje, prie 2021 ir 2022 m. tirtosios perkasos 7, 0,6–1,7 m gylyje nuo žemės paviršiaus, aptiktos plytų mūro kolektoriaus liekanos. Šis XX a. I pusės statinys tarybiniu laikotarpiu buvo panaudotas kaip šiluminės trasos kanalas. 2022 m. atlikus archeologinius tyrimus perkasose 7 ir 8 nuslinko šių perkasų Š sienelės, beveik visiškai nugriuvo ir kolektorius – tiriant perkasą 15 aptikti jo Š sienos fragmentai, o statinio skersinis pjūvis buvo matomas tik perkasos 15 PR dalyje fiksuotuose pjūviuose. Šis statinys buvo iki 1,2 m pločio, 1 m aukščio, jo vidinės ertmės plotis buvo apie 60 cm, o aukštis apie 90 cm. Šios perkasos V dalyje aptiktas XX a. I pusėje statytas masyvus betoninis monolitinis šulinys – nuotekų rezervuaras (2 pav.). Jo skersmuo 2,78 m, išlikęs aukštis apie 3 m. Pagrindinė cilindro pavidalo šulinio dalis dengta šiek tiek kūgišku gelžbetoniniu denginiu, kurio ŠV dalis pradaužyta kažkokių anksčiau vykusių žemės darbų metu. Denginyje yra iš degto molio plytų, rištų cemento skiediniu, mūrytas išorėje 1 m skersmens liukas. Pagrindinė šulinio dalis monolitinė, statyta vietoje, iškastoje taisyklingo cilindro pavidalo duobėje, kurios sienelės buvo sutvirtintos vertikaliomis lentomis – tokiu būdu padarytas klojinys. NKPVT šiam statiniui teisinė apsauga nebuvo suteikta.

Visiškai šalia aptiktojo rezervuaro rastas į įžemį įgilintas žmogaus griautinis kapas. Kapo kontūras išryškėjo apie 3,5 m gylyje ($H_{abs.}$ 126,11 m), jo pločio ir ilgio nepavyko nustatyti dėl perkasos sienelės griūties pavojaus. Žmogaus palaikai kape orientuoti PR–ŠV, galva į PR, išlikęs jų ilgis 1,26 m. Mirusysis palaidotas išties-

2 pav. Perkasoje 15 aptiktas betoninis rezervuaras iš ŠR. D. Jovaišo nuotr.

Fig. 2. A concrete sewage tank discovered in trench 15, viewed from the NE.

3 pav. Perkasoje 15 aptiktos medinio vandentiekio liekanos su metaline mova in situ iš PV. D. Jovaišo nuotr.

Fig. 3. A wooden water supply line with a metal joint in situ in trench 15, viewed from the SW.

toje padėtyje, įgilintas į 4 m gylį nuo pastato kiemo paviršiaus. Nors palaikai sunykę, atrodo, kad kaukolė buvo nusvirusi į kairę pusę, rankos buvo sudėtos pusiau sulenktoje padėtyje, o plaštakos – dubens srityje, kojos ištiestos. Antropologinio tyrimo metu nustatyta, kad tai 20–29 m. moters palaikai. Kapas galimai datuojamas XVII a. viduriu, vadinamojo Maskvos karo laikotarpiu, jis traktuojamas kaip pavienis palaidojimas. Apatinėje iki 3,6 m storio kultūrinio, archeologinio sluoksnio dalyje būta suplauto ar supustyto smėlio sluoksnių, ankstyviausi aptikti archeologiniai radiniai preliminariai datuojami XVI a. pabaiga–XVII a. I puse. Smėlio įžemyje aptikta įgilintų objektų, taip pat ir medinio vandentiekio trasų liekanų, dvi metalinės (geležinės) vandentiekio vamzdžius jungusios movos (3 pav.). Šios vandentiekio trasos datuojamos XVII–XVIII a.

Perkasose 16, 16A ir 16B, kurios tirtos įvažiavime į sklypo gilumą, fiksuotas nuo 1,5 m (perkasoje 16B) iki apie 3 m (perkasoje 16) kultūrinis sluoksnis, kurio ankstyviausi horizontai datuojami XVI a. pabaiga–XVII a. I puse. Dalis čia atliktų tyrimų – žvalgymai, nes kultūrinis sluoksnis dalyje tirtų ruožų suardytas klojant inžinerinius tinklus anksčiau. Archeologiniai tyrimai šiame objekte yra beveik baigti, liko tik santykinai nedidelės apimties archeologiniai tyrimai renovuojamos lietaus nuotekynės vietoje.

2023 m. detalieji tyrimai sklype Bazilijonų g. 3 ir jo aplinkoje atlikti 174 m^2 plote, žvalgymai apie 48 m^2 plote. Tyrimų metu fik-

suotas XVI a. pabaiga–XXI a. datuojamas kultūrinis sluoksnis, kurio storis nuo 1,5 iki 3,6 m, o į įžemį įgilintų objektų vietose – dar didesnis. Įdomu, kad dalis archeologinio laikotarpio sluoksnių yra suplauti. Tai liudija, kad į P nuo miesto gynybinės sienos Aušros vartų stovėjusio senojo vandentiekio sistemoje naudoto bokšto, menamos bastėjos, ir kitų įtvirtinimų (griovos, pylimų (?)) aplinka buvo vandeninga. 2023 m. vykusių tyrimų metu rasta santykinai nedaug archeologinių radinių ir gyvūnų kaulų. Tyrimai šiame objekte papildė informaciją apie Vilniaus miesto P dalies priemiesčio raidą Naujaisiais ir Naujausiais laikais.

3 Bazilijonų Street

In 2023, archaeological excavations continued at 3 Bazilijonų Street and its surroundings, in the area behind the defensive wall that enclosed a part of Vilnius Old Town, in the historic borough referred to as the Sharp End. The detailed excavations were related to the implementation of the building reconstruction project and covered 174 m^2. The exploratory excavations covered an additional 48 m^2 (Fig. 1). This year, the identified cultural layer dated from the late 16th or the first half of the 17th century to the 21st century. It ranged between 1.5 and 3.6 m in thickness and reached even greater depths if the cuts of features are included. Trench 15 yielded perhaps the most interesting data regarding the development of the site. The site assemblage spanned different periods. The upper horizons of the cultural layer were thick, largely formed during the construction of present-day buildings in the late 19th or early 20th century. These horizons also contained some of the building's infrastructure, such as a brick collector and a cylindrical concrete sewage tank (Fig. 2). Underneath, low-intensity horizons dating from the late 16th to the 18th century were identified. Signs of water erosion of the archaeological layers indicate the presence of a wet environment in the area which housed the old water supply tower to the S of the Gates of Dawn (remains of wooden water supply lines from the 17th–18th centuries were also found in trench 15; Fig. 3), probably the bastion, and other fortifications (ditch, ramparts?). The excavations yielded a relatively small amount of finds and animal bones. The excavations also provided new insights into the development of the S boroughs of Vilnius in the early modern and modern periods.

Viktorija Ziabreva, Povilas Zaremba, Linas Girlevičius

Krivių gatvė 11

Archeologiniai tyrimai sklype Krivių g. 11 buvo atlikti numatytos naujos statybos vietoje. Sklypas yra prie istorinių Užupio ir Popinės priemiesčių sankirtos, pastarojo priemiesčio teritorijoje. Popinėje, kuri pradėjo formuotis XVII a. I pusėje, vieni pirmųjų gyventojų buvo stačiatikių disunitų, t. y. neprisijungusių prie ATR stačiatikių ir Romos katalikų bažnyčios unijos, šventikai, popai. Pastaruoju metu sklype stovėjo XX a. tarpukaryje statytas medinis namas, sklypas archeologų nebuvo tyrinėtas. Artimiausi santykinai didelės apimties archeologiniai tyrimai 2019–2020 m. vyko greta esančiame sklype Krivių g. 13A (*ATL 2019 metais*, 2020, p. 383–384). Tų tyrimų metu tirtas iki 3,6 m storio kultūrinis sluoksnis, kurio ankstyviausias horizontas datuotas XVI–XVII a., aptiktos XVII a. datuotos gamybinės krosnies liekanos.

2023 m. tyrimai Krivių g. 11 pradėti nuo žvalgomųjų tyrimų. Jų metu sklype ištirti 3